

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

İNSANİ GELİŞİM ENDEKSİ VE TÜRKİYE’NİN YERİ

Ahmet ÇELİK

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA

Haziran, 2016

www.kto.org.tr

İçindekiler

1	GİRİŞ	1
2	İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ (Human Development Index)	2
2.1	İGE Nedir?	2
2.2	İGE Raporlarından Örnekler	3
2.3	2015 İGE Raporu	5
3	İGE RAPORUNDA TÜRKİYE	7
3.1	Türkiye’nin İGE Eğilimleri	7
3.2	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (TCEE)	9
	EKLER (2014 Sıralamasından Örnekler)	11
	KAYNAKLAR	12

1 GİRİŞ

20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren, dünyadaki ülke ve şehirlere ait verilerin ölçülebilir hale gelmesi ve toplanan rakamların değerlendirilmesine dair (ekonomik, ticâri, sosyal, kültürel vd.) pek çok farklı kavram ortaya çıkmıştır. Artık ülkeler dahi sadece ithalat/ihracat, nüfus vb. anlamda ile değil, birçok farklı kategori ile de değerlendirilmeye başlanmıştır.

Yüksek milli gelir artışı, bir ülkenin gelişmiş bir ülke olarak adlandırılabilmesi için yeterli değildir. Ekonomik açıdan kalkınmış birçok ülkede sosyal sorunların çözülemediğinin görülmesi; ekonomik büyüme ve insani gelişme arasındaki ilişkinin daha iyi kurulması gereğini ortaya çıkarmıştır.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) 1990 yılında Mahbub Ul Haq öncülüğünde çıkarmaya başladığı ve o yıldan bugüne düzenli olarak her yıl çıkan İnsani Gelişim Endeksi (İGE)(Human Development Index) raporları da ülkelerin kendilerine ait verileri diğer ülkelerle mukayese etmesine ve eksikliklerini giderme noktasında yol göstermeye yardımcı olmaktadır. Bu raporlarda kabaca, dünyadaki tüm ülkelerin insani gelişme endeksi, insani yoksulluk endeksi, cinsiyete bağlı gelişme endeksi, cinsiyet yetki endeksi rakamları gösterilmektedir,

2015 İnsani Gelişme Raporu, “**çalışma**” kavramına ve çalışmanın daha nitelikli bir yaşama katkısına odaklanıyor. Çalışma kavramı, insani gelişme açısından kritik bir öneme sahip. 2015 İnsani Gelişme Raporu’nun temel mesajı bu.

UNDP’nin Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi’nin son verileri, 91 gelişmekte olan ülkede yaşayan yaklaşık 1,5 milyar insanın sağlık, eğitim ve yaşam standartları alanlarında tekrar eden yoksunluklar nedeniyle yoksulluk içinde yaşadığını gösteriyor.

Yoksulluk genel anlamda azalıyor olsa da yaklaşık 800 milyon insan, herhangi bir zorluğun ortaya çıkması durumunda yoksulluğun pençesine düşme riski altında bulunuyor.

Raporda, krizler daha hızlı biçimde ve daha geniş alana yayılırken kazanımları güvence altına almak ve ilerlemeyi sürdürmek için kırılganlıkları anlamının elzem olduğunun altı çiziliyor.

Yoksulluğu ve insanların yoksulluğun pençesine düşme riskini azaltmak, 2015 sonrası kalkınma gündeminin temel hedeflerinden biri olmalı.

Dünyadaki yoksullara temel sosyal güvenlik yardımlarında bulunmak küresel Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın (GSYİH) yüzde 2’sinden daha azına mal olacak.

Rapor, etkisi ve kökeni bakımından giderek daha küresel bir hâle gelen kırılganlıkları gidermek için dayanıklılığın artırılması hedefine yönelik daha iyi bir küresel işbirliği ve bağlılığın yanı sıra daha güçlü bir ortak eylem çağrısında bulunuyor.

UNDP’nin 2015 İnsani Gelişme Raporu, ücretli ve ücretsiz işler arasındaki dengesizliği analiz ederek, çalışma alanında küreselleşme ve dijital devrim sonucunda değişen manzaraya odaklanıyor.

2 İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ (Human Development Index)

2.1 İGE Nedir?

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından yayımlanan İnsani Gelişme Endeksi (İGE) insani gelişmeyi, gelirin yanı sıra eğitim ve sağlığa ilişkin göstergeleri de dikkate alarak ölçmeyi hedefleyen bir endekstir.

İnsani Gelişme Endeksi (İGE), insani gelişmenin üç temel boyutundaki uzun vadeli ilerlemeyi değerlendirmek için kullanılan özet bir ölçüm yöntemidir. Bu üç temel boyut şunlardır;

- Ortalama yaşam beklentisiyle ölçülen uzun ve sağlıklı bir yaşam,
- Ortalama okula gitme süresi ve beklenen okula devam süresiyle hesaplanan bilgiye erişim,
- Kişi başına düşen gayrisafi millî hasılayla ölçülen insana yakışır bir yaşam standardı

İGE’nin üst sınırı 1’dir.

İnsani Gelişme Raporu, insani gelişmeyi daha kapsamlı bir biçimde ölçmek için dört ayrı endeks daha sunmaktadır:

- ✓ İGE’yi eşitsizlikleri dikkate alarak hesaplayan ölçme yöntemi olan Eşitsizliğe Uyarlanmış İnsani Gelişme Endeksi (EUIGE),
- ✓ Kadın ve erkek İGE değerlerini karşılaştıran Cinsiyete Dayalı Gelişme Endeksi (CDGE),
- ✓ Kadının güçlenmesini temel alan Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (TCEE) ve
- ✓ Yoksulluğun gelir getirmeyen boyutlarını hesaplayan Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇBYE)

Raporda insani gelişmenin asıl amacının yalnızca gelirleri artırmak değil, aynı zamanda insan haklarını, özgürlükleri, yetkinlikleri ve fırsatları genişleterek ve insanların uzun, sağlıklı ve yaratıcı yaşamlar sürmelerini güvence altına alarak insanların seçeneklerini en üst düzeye çıkarmak olduğu vurgulanmaktadır.

İnsani gelişme kavramı, insan refahını gelir kavramının ötesine geçerek geniş bir bakış açısıyla değerlendiren İnsani Gelişme Endeksi (İGE) ile tamamlanır.

İnsan odaklı gelişmeyi esas alan bu basit fakat güçlü kavrama dayanılarak son 25 yılda birçok küresel İnsani Gelişme Raporu ve 700’den fazla ulusal İnsani Gelişme Raporu yayımlandı. Bu raporlar, gelişme söylemine katkıda bulunmuş, gelişmeye ilişkin sonuçları değerlendirmiş, araştırma ve yenilikçi düşünmeyi teşvik etmiş ve politika seçenekleri sunmuşlardır.

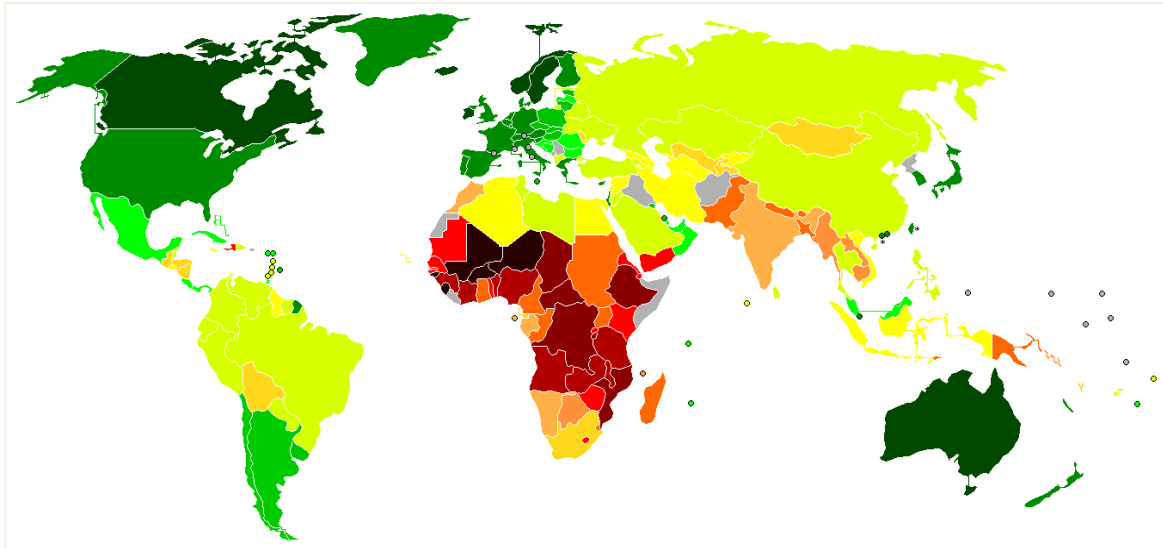
2.2 İGE Raporlarından Örnekler

İlk küresel İnsani Gelişme Raporu 25 yıl önce, 1990 yılında basit bir kavramla başlamıştır: “Gelişme”. Gelişme, yalnızca dar anlamda ekonomilerin zenginliğine yoğunlaşmaktan ziyade daha kapsamlı bir biçimde insanların yaşamlarının zenginliğine odaklanarak insanların seçeneklerinin artırılmasıdır. “Çalışma”, hem ekonomilerin zenginliğinin hem de insanların yaşamlarının zenginliğinin temeli olmakla birlikte genelde insani gelişme açısından değil, ekonomi açısından kavramsallaştırılma eğilimi gösteriliyor.

2006 İGE raporu Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Cape Town şehrinde 9 Kasım 2006 tarihinde açıklanmıştı. Odak noktası güç, **fakirlik** ve **uluslararası su krizi** üzerineydi. Kullanılan verilerin büyük bir çoğunluğu 2004 ve öncesine de dayanıyordu. Birleşmiş Milletler'e üye ülkeler arasında gerekli istatistikleri veremeyen bazı ülkeler de mevcuttu. Rapor, İnsani Gelişim Göstergesi bazı ilerlemelerin gerçekleşmediğini de ortaya koydu. Bazı gelişmiş ülkeler daha da fazla ilerleme gösterirken, gelişmekte olan ülkeler de gerileme içerisindeydi.

0.5 altındaki bir istatistik, az gelişmiş bir ülkeyi temsil etmekte idi ve 31 ülkeden 29'u Afrika'da bulunuyordu. 0.8 üzerindeki bir istatistik ise çok gelişmiş bir ülkeyi temsil etmektedir. Bu tüm gelişmiş ülkeleri temsil eder. Bunlar ise Kuzey Amerika, Avrupa, Okyanusya, ve Doğu Asya'nın yanı sıra; gelişmekte olan ülkeler de Batı Avrupa, Güney Amerika, Güneydoğu Asya, Karayipler ve petrol zengini olan Arap Yarımadası'ndadır.

2006 yılında İnsani Gelişim Endeksi Dünya haritası (2004 Verileri ile)

İnsani Gelişim Endeksi'nin detaylı haritası (2004)

0.950 ve üstü	0.900–0.949	0.850–0.899	0.800–0.849
0.750–0.799	0.700–0.749	0.650–0.699	0.600–0.649
0.550–0.599	0.500–0.549	0.450–0.499	
0.400–0.449	0.350–0.399	0.300–0.349	0.300'dan aşağısı
			N/A

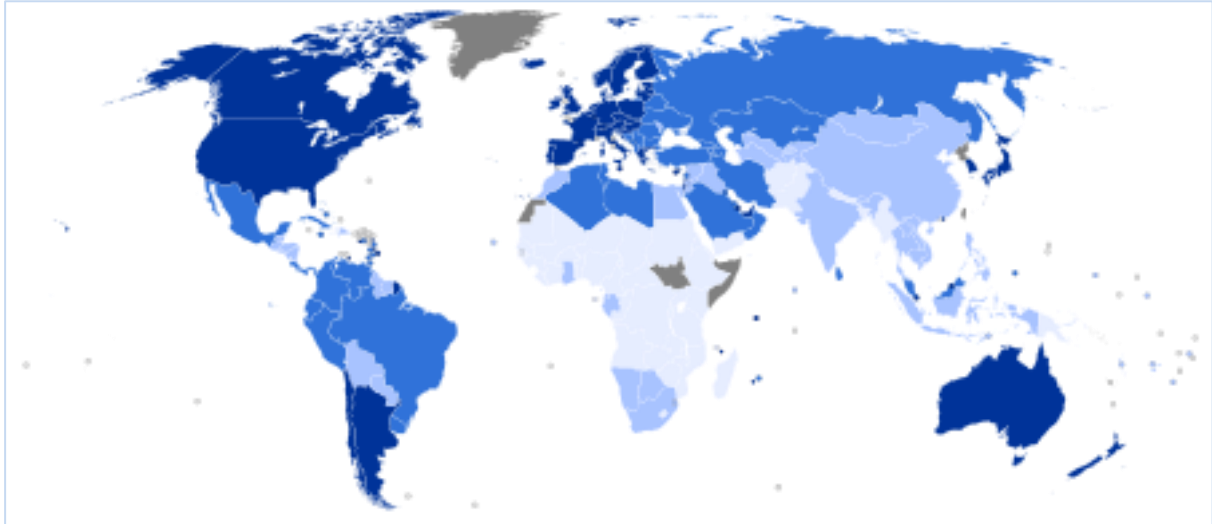

2009 İGE Raporunda, vasıfsız göçmenlere erişim ve daha iyi muamele öngören politikaların geliştirilmesi çağrısında bulunulurken, göçten en büyük kazanımları elde edebilecek kesimlerin en yoksullar ve vasıfsız işçiler olduğu, ancak aynı grupların, göçün önündeki hukuki, finansal ve toplumsal engellerin de en büyükleriyle karşılaştığı kaydediliyor.

2013 İnsani Gelişme Raporu, gelişmekte olan ülkelerin hızlı bir şekilde büyümesinin getirdiği küresel dinamiklerdeki köklü değişimlerin insani gelişmeye etkilerini incelemiştir ve ilk 10 ülke sıralaması aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir:

1.	 <u>Norveç</u>	0.978 (—)
2.	 <u>Avustralya</u>	0.938 (—)
3.	 <u>ABD</u>	0.937 (▲ 1)
4.	 <u>Hollanda</u>	0.921 (▼ 1)
5.	 <u>Almanya</u>	0.920 (▲ 4)
6.	 <u>Yeni Zelanda</u>	0.919 (▼ 1)
7.	 <u>İrlanda</u>	0.916 (—)
8.	 <u>İsveç</u>	0.916 (▲ 3)
9.	 <u>İsviçre</u>	0.913 (▲ 2)
10.	 <u>Japonya</u>	0.912 (▲ 2)

2013 yılında İnsani Gelişim Endeksi Dünya haritası

 Çok Yüksek (gelişmiş ülke)	 Düşük (henüz gelişmemiş ülke)
 Yüksek (hızlı gelişen ülke)	 Veri kullanılmıyor
 Orta (gelişmekte olan ülke)	

2.3 2015 İGE Raporu

2015 İnsani Gelişme Raporu çalışmayı doğrudan insan yaşamının zenginliğine bağlayarak bu geleneğin ötesine geçmiş ve temel bir soruyu ele almıştır: “Çalışma insani gelişmeyi nasıl ilerletebilir?”

Rapor, meslek kavramının ötesine geçerek ve hepsi insan yaşamının zenginliğine katkıda bulunan ücretsiz bakım hizmetleri, gönüllü çalışma ve yaratıcı çalışma gibi faaliyetleri göz önüne alarak çalışma kavramını daha geniş bir çerçevede ele almaktadır.

Dünya nüfusunun %98’ini kapsayan 156 ülkeden oluşan tabloya göre son 25 yılda;

- ✓ Daha çok ülkenin ve daha çok sayıda insanın (1990 yılında 62 ülkeden 3 milyarın üzerinde insandan 2014 yılında 43 ülkeden 1 milyarın biraz üzerinde insana) düşük insani gelişme kategorisinden çıkmıştır.
- ✓ Daha çok ülkenin ve daha çok insanın yüksek ve çok yüksek insani gelişme kategorilerine geçtikleri görülmektedir. (1990 yılında 47 ülkeden 1,2 milyar insandan 2014 yılında 84 ülkeden 3,6 milyarın üzerinde insana).

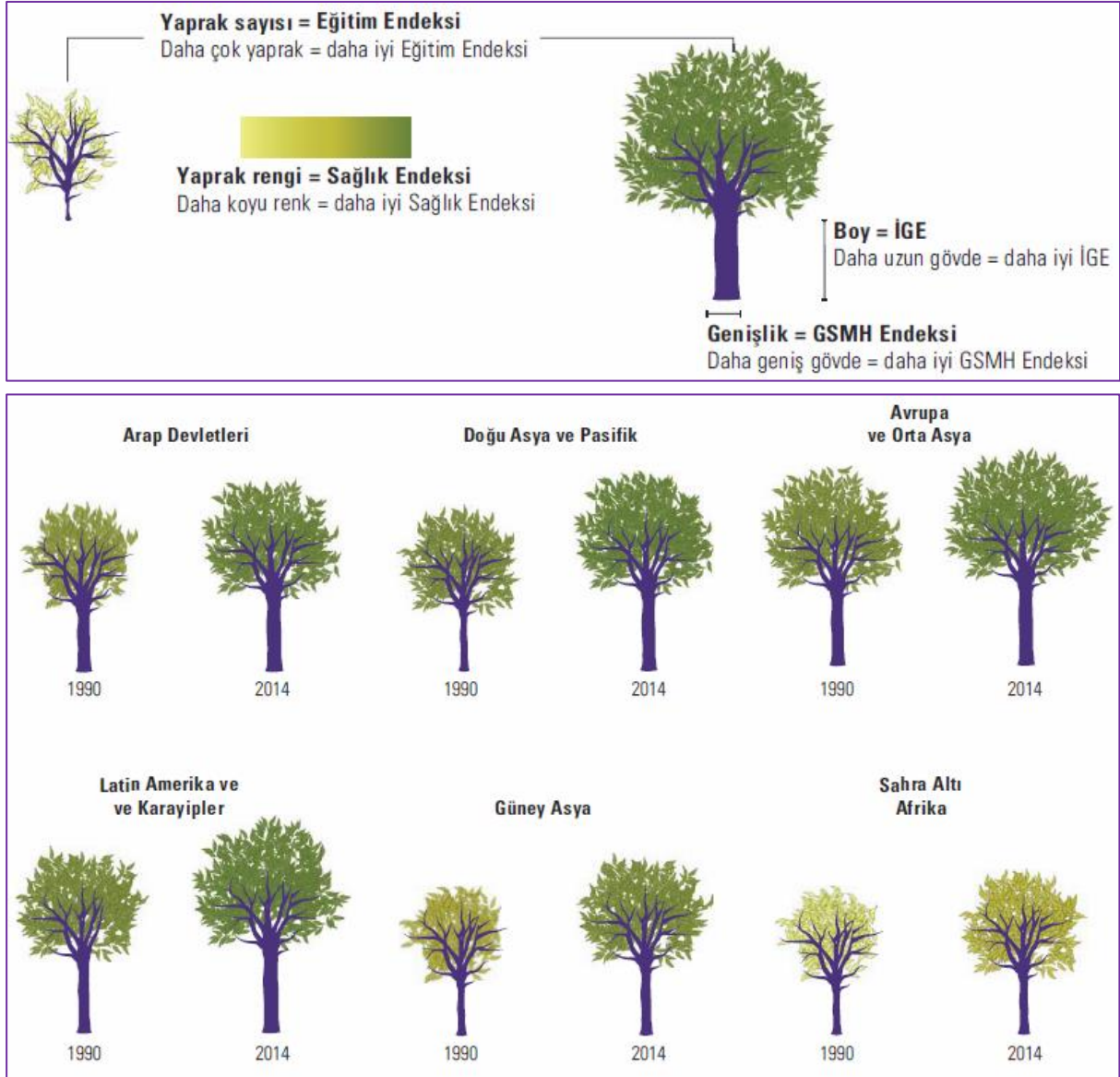
Dünya, 1990 yılından beri insani gelişme konusunda büyük adımlar atmıştır. Küresel İGE değeri dörtte bir oranından daha fazla artarken, en az gelişmiş ülkelerde bu oran yarıdan fazla artmıştır. Bu ilerleme zamanla ve bölgelere dağılım konusunda oldukça istikrarlı olmuş, düşük insani gelişme şartlarında yaşayan insan sayısı 1990 yılında 3 milyarken 2014 yılında 1 milyarın çok az üzerine düşmüştür.

1990-2015 yılları arasında gelişmekte olan ülkelerde gelir yoksulluğu üçte iki oranından daha fazla azaldı. Dünya çapında aşırı yoksul kişilerin sayısı 1,9 milyardan 836 milyona düştü. Çocuk ölüm oranları yarıdan fazla azaldı ve beş yaş altı çocukların ölüm oranları da 12,7 milyondan 6 milyona düştü. Dünya nüfusu 5,3 milyardan 7,3 milyara yükselirken 2,6 milyardan fazla insan gelişmiş içme suyu kaynaklarına, 2,1 milyar insan da gelişmiş sıhhi koşullara erişim sağladı.

Tarım alanında çalışan yaklaşık bir milyar insan ve 500 milyondan fazla aile çiftliği dünyanın gıda kaynağının %80’inden fazlasını üretiyor ve beslenmenin ve sağlığın gelişmesine katkıda bulunuyor. Dünya çapında sağlık ve eğitim sektörlerinde çalışan 80 milyon insan insani yetkinliklerin artmasını sağladı. Hizmet sektöründe çalışan bir milyardan fazla insan ise insani ilerlemeye katkıda bulundu. Çin’de ve Hindistan’da temiz enerji sektöründeki 23 milyonluk istihdam kapasitesi çevresel sürdürülebilirliği artırıyor.

Şekil 1’deki İGE Ağacı, 1990 ve 2014 yıllarındaki değişimi görebilme açısından önemlidir.

Şekil 1 İnsani Gelişim Endeksi Ağacı

Malezya’da 2012 yılında nüfusun en zengin %10’u ulusal gelirin %32’sine sahipken, en yoksul %10’u ulusal gelirin yalnızca %2’sine sahipti. Moldova’da kentlerde yaşayan insanların %69’unun güvenilir içme suyuna erişimi varken, kırsal kesimde yaşayanlarda bu oran yalnızca %23.10.

Dünya çapında 780 milyon yetişkin ve 103 milyon genç (15-24 yaş) okuma yazma bilmiyor. Gelişmiş ülkelerde 160 milyon kişi işlevsel okuryazar değil. Küresel olarak 130 milyonu okulda en az 4 yıl geçirmiş olmasına rağmen 250 milyon çocuk temel becerileri hiç öğrenmemiş durumda.

Gelir, zenginlik ve fırsat alanlarındaki artan eşitsizlikleri göz önüne alalım. Bugün, dünyanın

her yerindeki insanların yaklaşık %80’i dünya zenginliklerinin yalnızca %6’sına sahip. 2016 yılına gelindiğinde, en zengin %1’lik kesimin dünya zenginliklerindeki payının %50’den fazla olacağı tahmin ediliyor.

Son tahminler, bakım çalışanları sayısında 13,6 milyonluk küresel bir açık olduğunu ve bunun da 65 yaş üstü kişilere yönelik uzun vadeli bakım hizmetlerinde ciddi açıklara yol açacağını gösteriyor. Artan yaşam süresinin, yaşlanmanın, genç nüfusun yoğunluğunun ve bağımlılık oranlarının etkileri olacak. 2050 yılında dünya nüfusunun üçte ikisinden fazlasının—bir başka deyişle 6,2 milyar insan— kentlerde yaşamının zorluklarıyla başa çıkarak kentlerde yaşaması bekleniyor.

İnsani güvenlik pek çok farklı kaynaktan gelen tehlikelere karşı tehdit altında. 2014 yılının sonunda, dünya çapında 60 milyon insan yerinden edildi.18 2000-2013 yılları arasında küresel ve ulusal şiddet eylemleri nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı beş kattan fazla artarak 3.361’den 17.958’e yükseldi.

İnsani gelişme, çok sayıda şok, kırılma, risk—salgın hastalıklar, sağlıkla ilgili ortaya çıkan riskler, ekonomik ve finansal krizler ve gıda ve enerji güvensizlikleri—nedeniyle sekteye uğruyor. Örneğin, kronik hastalıklar günümüzde her yıl yaklaşık dörtte üçü (28 milyon) düşük ve orta gelirli ülkelerde olmak üzere 38 milyon insanın ölümüne neden olan küresel bir sağlık riski yaratıyor. Dünya nüfusunun yaklaşık %30’u (2,1 milyar insan) obez ve bu insanların beşte üçü gelişmekte olan ülkelerde yaşıyor.

3 İGE RAPORUNDA TÜRKİYE

Türkiye’nin 2014 yılındaki İGE değeri 0,761 oldu. Bu değerle Türkiye, yüksek insani gelişme kategorisinde yer aldı ve 188 ülke ve bölge arasında 72. oldu.

3.1 Türkiye’nin İGE Eğilimleri

Türkiye 2014 raporunda yer alan İGE’de (2013 Verileri ile) 0,759 puan ile 187 ülke ve bölge içinde 69. sırada yer almıştı. 2015 raporundaki İGE’de ise 0,761 puanla 188 ülke ve bölge arasında 72. sırada yer aldı. **Kapsanan ülke sayıları 2013 yılı ve 2014 yılı için farklı olduğundan iki sıralamayı kıyaslarken dikkatli olmak gerekiyor.**

1980 ve 2014 yılları arasında ise Türkiye’nin İGE değeri 0,492’den 0,761’e yükselmiştir. Bu, toplamda %54,7’lik, yıllık bazda ise %1,29’luk bir artış anlamına geliyor.

Tablo 1 Türkiye’nin İGE Eğilimleri

Yıl	Doğumda Ortalama Yaşam Beklentisi	Okula Devam Süresi	Ortalama Okula Gitme Süresi	İGE Değeri
1980	58,7	7,5	2,9	0,492
1985	61,7	8,3	4,0	0,540
1990	64,3	8,9	4,5	0,576
1995	67,0	9,6	4,8	0,604
2000	70,0	11,1	5,5	0,653
2005	72,5	11,9	6,0	0,687
2010	74,2	13,9	7,2	0,738
2011	74,4	14,4	7,4	0,751
2012	74,7	14,5	7,6	0,756
2013	75,0	14,5	7,6	0,759
2014	75,3	14,5	7,6	0,761

Tablo 1’de Türkiye’nin her bir İGE göstergesi açısından kaydettiği ilerleme değerlendiriliyor. 1980-2014 yılları arasında Türkiye’de ‘doğumda beklenen tahmini yaşam süresi’ 16,6 yıl, ‘ortalama okula gitme süresi’ 4,7 yıl ve ‘beklenen okula devam süresi’ 7 yıl arttı.

Türkiye’nin 2014 yılında 0,761 düzeyinde ölçülen İGE değeri, yüksek insani gelişme kategorisindeki ülkeler için ortalama 0,744 olarak ölçülen ve ayrıca Avrupa ve Orta Asya ülkelerinin 0,748 olarak ölçülen insani gelişme değerinin üzerinde kaldı. Avrupa ve Orta Asya ülkeleri arasında 2014’teki İGE sıralaması ve nüfus büyüklüğü anlamında Türkiye’ye yakın ülkeler, sırasıyla 66. ve 78. olan Sırbistan ve Azerbaycan oldu.

Tablo 2 Türkiye’nin 2014 İGE Göstergelerinin Seçilmiş Ülkeler Ve Ülke Gruplarıyla Karşılaştırması

Ülke	İGE Değeri	İGE Sıralaması	Doğumda Ortalama Yaşam Beklentisi	Okula Devam Süresi Beklentisi	Ortalama Okula Gitme Süresi	Kişi başına düşen GSMH (SGP US\$)
Türkiye	0,761	72	75,3	14,5	7,6	18.677
Sırbistan	0,771	66	74,9	14,4	10,5	12.190
Azerbaycan	0,751	78	70,8	11,9	11,2	16.428
Avrupa ve Orta Asya	0,748	—	72,3	13,6	10	12.791
Yüksek İGE	0,744	—	75,1	13,6	8,2	13.961

Türkiye’nin 2014’teki İGE değeri 0,761. Ancak insani gelişmede eşitsizlik farkı düştüğünde, Türkiye’nin değeri boyut endekslerinin dağılımındaki eşitsizliğe bağlı olarak %15,8’lik bir kayıpla 0,641’e düşüyor. Sırbistan ve Azerbaycan’ın eşitsizlik nedeniyle puan kayıpları ise sırasıyla %10,1 ve 13,2 düzeylerinde. Yüksek İGE ülkelerinin eşitsizlik nedeniyle kaybı ortalama %19,4 iken, Avrupa ve Orta Asya’da bu oran %13,0. Türkiye’nin insani eşitsizlik katsayısı da %15,7 düzeyinde.

3.2 Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (TCEE)

Cinsiyete dayalı eşitsizlikleri üç farklı boyutta yansıtan Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (TCEE) ilk defa 2010 İnsani Gelişme Raporu’nda tanıtıldı. Bu boyutlar; üreme sağlığı, kadının güçlendirilmesi ve ekonomik faaliyetler şeklinde sıralanıyor. Üreme sağlığı anne ölüm ve ergen doğurganlık oranlarıyla ölçülüyor. Kadının güçlendirilmesi, parlamentodaki kadın milletvekillerinin sandalye sayısı ve her iki cinsiyetin orta ve yükseköğrenime devam etme oranlarıyla ölçülüyor. Son olarak, ekonomik faaliyetler ise, kadın ve erkek olmak üzere her iki cinsiyetin iş gücüne katılımları ile ölçülüyor.

Tablo 3 Türkiye’nin 2014 Yılındaki TCEE Değerlerinin Seçilmiş Ülkeler Ve Ülke Gruplarıyla Karşılaştırması

Ülke	TCEE Değeri	TCEE Sıralaması	Anne Ölüm Oranı	Ergen Doğurganlık Oranı	Kadın Parlamenter Oranı (%)	En az Orta Öğrenim Görmüş Nüfusun Oranı (%)		İş Gücüne Katılım Oranı (%)	
						Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Türkiye	0,359	71	20	30,9	14,4	39,0	60,0	29,4	70,8
Sırbistan	0,176	38	16	16,9	34,0	58,4	73,6	44,5	60,9
Azerbaycan	0,303	59	26	40,0	15,6	93,7	97,4	62,9	69,6
Avrupa ve Orta Asya	0,300	—	28	30,8	19,0	70,8	80,6	45,6	70,0
Yüksek İGE	0,310	—	41	28,8	20,6	60,6	69,5	57,0	77,2

Not: Anne ölüm oranı her 100.000 canlı doğumdaki anne ölüm sayısı ile ve ergen doğurganlık oranı 15-19 yaşları arasındaki her 1000 kadının yaptığı doğum sayısı ile ifade edilmektedir.

Türkiye, 2014 endeksinde 0,359’luk bir TCEE değeriyle 155 ülke arasında **71.** sırada yer aldı. Türkiye’de parlamentodaki kadın milletvekili oranı %14,4. Yetişkin kadınlar arasında en az orta öğrenim görmüş olanların oranı %39 iken, bu oran erkeklerde %60 olarak göze çarpıyor. Her 100.000 canlı doğumda 20 kadın hayatını kaybediyor ve ergenler arasındaki doğurganlık oranı ise 15-19 yaşları arasındaki her 1000 kadında 30,9 olarak dikkati çekiyor. Kadınların iş gücü piyasasına katılımı %29,4 iken, erkeklerin katılım oranı %70,8 oranında seyrediyor.

2015 İGE İstatistik Eki’nden alınan, Türkiye ile ilgili göstergeler Tablo 4’de bulunmaktadır. Veriler, ülkede çalışmayla ilgili koşullar ve politika eylemlerinin uygulanmasını gerektirebilecek alanlarla ilgili küçük bir resim sunmakta.

Tablo 4 Türkiye’de Çalışmaya İlişkin Ek Göstergeler

Gösterge	Türkiye	Yüksek İGE	Gelişmekte Olan Ülkeler	Avrupa ve Orta Asya
Nüfusun istihdam oranı (%) (15 yaş ve üstü)	44,5	63,4	60,7	51,5
İş gücüne katılım oranı (%) (15 yaş ve üstü)	49,4	67,1	64,3	57,2
Kadın	29,4	57,0	49,5	45,6
Erkek	70,8	77,2	78,7	70,0
Tarımın istihdamdaki payı (toplam istihdam içinde % olarak)	23,6	28,8	36,9	24,5
Hizmetlerin istihdamdaki payı (toplam istihdam içinde % olarak)	50,4	43,8	39,1	52,5
İş gücüne katılımda yükseköğrenim görmüş kişi oranı (%)	19,2			
Kırılgan istihdam (toplam istihdam içinde % olarak)	31,3	28,7	54,0	28,8
Toplam işsizlik (iş gücü içinde % olarak)	9,7	4,7	5,6	9,9
Uzun vadeli işsizlik (iş gücü içinde % olarak)	1,9			
Genç işsizliği (genç iş gücü içinde % olarak)	18,7	16,7	14,6	19,5
Okula gitmeyen/istihdam edilmeyen genç oranı (%) (15-24 yaş)	25,5			
Çocuk işçiliği (%) (5-14 yaş)	5,9	8,3	14,5	5,4
Ev işleri yapan çalışanlar (Toplam istihdam içinde % olarak)				
Kadın	2,1			
Erkek	0,4			
Çalışan yoksul kesim, günde 2\$ GSMH (toplam istihdam içinde % olarak)	2,5	14,7	33,8	3,8
İşsizlik ödeneği alanlar (işsizler içinde % olarak) (15-64 yaş)	7,7	6,0	2,5	6,2
Zorunlu ücretli doğum izni (gün)	112,0	125,0	99,0	161,0
Emeklilik maaşı alanlar (yasal emeklilik yaşındaki nüfus içinde % olarak)	88,1	73,9	51,0	86,1
İnternet kullanıcıları (nüfus içinde % olarak)	51,0	49,8	31,9	47,4
Cep telefonu aboneleri (her 100 kişide)	94,8	104,6	91,2	113,0

EKLER (2014 Sıralamasından Örnekler)

İGE Sıralaması	İnsani Gelişim Endeksi (İGE)		Eğitsizliğe Uyarlanmış İGE		Cinsiyete Dayalı Gelişim Endeksi		Toplumsal Cinsiyet Eğitsizliği Endeksi	
	Değer	Değer	Toplam Kayıp (%)	İGE Sıralamasından Farkı*	Değer	Grup *	Değer	Sıralama
ÇOK YÜKSEK İNSANİ GELİŞİM								
1 Norveç	0,944	0,893	5,4	0	0,996	1	0,067	9
2 Avustralya	0,935	0,858	8,2	-2	0,976	1	0,110	19
3 İsviçre	0,930	0,861	7,4	0	0,950	2	0,028	2
4 Danimarka	0,923	0,856	7,3	-1	0,977	1	0,048	4
5 Hollanda	0,922	0,861	6,6	3	0,947	3	0,062	7
6 Almanya	0,916	0,853	6,9	0	0,963	2	0,041	3
6 İrlanda	0,916	0,836	8,6	-3	0,973	2	0,113	21
8 Amerika Birleşik Devletleri	0,915	0,760	17,0	-20	0,995	1	0,280	55
9 Kanada	0,913	0,832	8,8	-2	0,982	1	0,129	25
9 Yeni Zelanda	0,913	0,961	2	0,157	32
11 Singapur	0,912	0,985	1	0,088	13
YÜKSEK İNSANİ GELİŞİM								
50 Belarus	0,798	0,741	7,1	4	1,021	1	0,151	31
50 Rusya Federasyonu	0,798	0,714	10,5	1	1,019	1	0,276	54
52 Umman	0,793	0,909	4	0,275	53
52 Romanya	0,793	0,711	10,3	2	0,989	1	0,333	64
52 Uruguay	0,793	0,678	14,5	-4	1,018	1	0,313	61
55 Bahamalar	0,790	0,298	58
56 Kazakistan	0,788	0,694	11,9	1	1,002	1	0,267	52
57 Barbados	0,785	1,018	1	0,357	69
69 Kosta Rika	0,766	0,613	19,9	-11	0,974	2	0,349	66
69 İran (İslami Cumhuriyeti)	0,766	0,509	33,6	-41	0,858	5	0,515	114
71 Venezuela (Bolivar Cumhuriyeti)	0,762	0,612	19,7	-11	1,030	2	0,476	103
72 Türkiye	0,761	0,641	15,8	0	0,902	4	0,359	71
73 Sri Lanka	0,757	0,669	11,6	7	0,948	3	0,370	72
74 Meksika	0,756	0,587	22,4	-12	0,943	3	0,373	74
75 Brezilya	0,755	0,557	26,3	-20	0,997	1	0,457	97
ORTA İNSANİ GELİŞİM								
106 Botswana	0,698	0,431	38,2	-23	0,982	1	0,480	106
107 Moldova (Cumhuriyeti)	0,693	0,618	10,8	20	1,003	1	0,248	50
108 Mısır	0,690	0,524	24,0	-5	0,868	5	0,573	131
109 Türkmenistan	0,688
110 Gabon	0,684	0,519	24,0	-6	0,514	113
110 Endonezya	0,684	0,559	18,2	6	0,927	3	0,494	110
112 Paraguay	0,679	0,529	22,1	-1	0,956	2	0,472	101
113 Filistin Devleti	0,677	0,577	14,9	16	0,860	5
114 Özbekistan	0,675	0,569	15,8	14	0,945	3
DÜŞÜK İNSANİ GELİŞİM								
145 Kenya	0,548	0,377	31,3	-3	0,913	4	0,552	126
145 Nepal	0,548	0,401	26,8	3	0,908	4	0,489	108
147 Pakistan	0,538	0,377	29,9	0	0,726	5	0,536	121
148 Myanmar	0,536	0,413	85
149 Angola	0,532	0,335	37,0	-8
150 Svaziland	0,531	0,354	33,3	-2	0,879	5	0,557	128
151 Tanzanya (Birleşik Cumhuriyeti)	0,521	0,379	27,3	4	0,938	3	0,547	125
152 Nijerya	0,514	0,320	37,8	-9	0,841	5
153 Kamerun	0,512	0,344	32,8	-1	0,879	5	0,587	132
154 Madagaskar	0,510	0,372	27,0	4	0,945	3

İnsani Gelişim Endeksi Grupları							
Çok yüksek insani gelişme	0,896	0,788	12,1	—	0,978	—	0,199
Yüksek insani gelişme	0,744	0,600	19,4	—	0,954	—	0,310
Orta insani gelişme	0,630	0,468	25,8	—	0,861	—	0,506
Düşük insani gelişme	0,505	0,343	32,0	—	0,830	—	0,583
Gelişmekte Olan Ülkeler	0,660	0,490	25,7	—	0,899	—	0,478
Bölgeler							
Arap Devletleri	0,686	0,512	25,4	—	0,849	—	0,537
Doğu Asya ve Pasifik	0,710	0,572	19,4	—	0,948	—	0,328
Avrupa ve Orta Asya	0,748	0,651	13,0	—	0,945	—	0,300
Latin Amerika ve Karayipler	0,748	0,570	23,7	—	0,976	—	0,415
Güney Asya	0,607	0,433	28,7	—	0,801	—	0,536
Sahra Altı Afrika	0,518	0,345	33,3	—	0,872	—	0,575
En Az Gelişmiş Ülkeler	0,502	0,347	30,9	—	0,866	—	0,566
Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri	0,660	0,493	25,3	—	—	—	0,474
Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü	0,880	0,763	13,3	—	0,973	—	0,231
Dünya	0,711	0,548	22,8	—	0,924	—	0,449

KAYNAKLAR

- <http://hdr.undp.org/en>
- 2014 İnsani Gelişim Raporu
- DEMİR ŞEKER Sırma, “Türkiye’nin İnsani Gelişim Endeksi ve Endeks Sıralamasının Analizi”, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Yayın No:2828, Ekim 2011

Hazırlayan:

Ahmet ÇELİK

Konya Ticaret Odası

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü